

Gebelerin doğuma hazırlık eğitim programı hakkındaki görüşleri ve memnuniyet durumlarının incelenmesi

Pregnant women's opinions about the childbirth preparation education program and examining the satisfaction status

Ayşegül Dönmez¹, Mehtap Er², Çiler Yeyğel¹, Kadriye Haskeçeci², Halil Gürsoy Pala³

¹İzmir Tınaztepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir, Türkiye

³İzmir Ekol Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, İzmir, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada gebelerin doğuma hazırlık eğitim programı hakkındaki görüşleri ve memnuniyet durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Araştırmanın evrenini Ocak – Haziran 2022 tarihleri arasında İzmir'deki bir eğitim-araştırma hastanesinin gebe okulu eğitim programına katılan tüm gebeler oluşturmuştur. Araştırma örneklemini, gebe okuluna düzenli olarak dört oturuma katılan, gelişi güzel örnekleme yöntemi ile belirlenen 496 gebe oluşturmuştur. Veriler, kişisel bilgi formu, gebe bilgilendirme sınıfı eğitim etkinlikleri soru formları kullanılarak elde edilmiştir.

Bulgular: Bu çalışmada gebelerin yaş ortalaması 28.02±5.38 olduğu belirlenmiştir. Kadınların gebe bilgilendirme sınıfı eğitimlerinden %66.9 oranında memnun oldukları tespit edilmiştir. Eğitimden memnun olan kadınların gebelik sürecine katkı sağladığı ve doğuma ilişkin korku ve endişelerinin azaldığı belirlenmiştir.

Sonuçlar: Çalışmadaki kadınların gebe okulu eğitim programına ilişkin olumlu görüşleri ve memnuniyet durumları yüksek olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda, doğuma hazırlık eğitimi programlarının gebeliğe uyumda, olumlu doğum deneyimi yaşamada ve annelik rolüne adapte olmada dolayısıyla doğuma hazırlık eğitim programına ilişkin memnuniyetlerinin artmasında katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: eğitim; gebe; gebelik; memnuniyet

ABSTRACT

Aim: In this study, it is aimed to examine the opinions of pregnant women about the birth preparation training program and their satisfaction.

Methods: This study is descriptive and cross-sectional. The universe of the study consisted of all pregnant women who participated in the pregnant school training program of a training-research hospital in Izmir between January and June 2022. The research sample consisted of 496 pregnant women who attended the pregnant school regularly in four sessions and were determined by random sampling method. The data were obtained by using personal information form, pregnant information class training activities questionnaire.

Results: In this study, the average age of pregnant women was determined to be 28.02±5.38. It was determined that women were satisfied with the pregnant information class trainings at the rate of 66.9%. It has been determined that women who are satisfied with the education contribute to the pregnancy process and their fears and worries about childbirth are reduced.

Conclusion: In the study, positive opinions and satisfaction levels of the women in the study regarding the pregnancy school education program were determined to be high. In line with these results, the birth preparation education programs will contribute to the adaptation to pregnancy, having a positive birth experience and adapting to the role of motherhood, thus increasing the satisfaction with the birth preparation training program.

Keywords: education; pleasure; pregnancy; pregnant

Giriş

Gebelik; kadında fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden değişikliklerin olduğu önemli bir dönemdir. Aynı zamanda bu süreçte dünyaya gelecek yeni bir bebeğin sağlığı ve bakımı hakkında ve doğum sürecine ilişkin endişelerin yaşandığı bir deneyim olmaktadır (Özgan Çelikel, 2022). Gebelikte yüksek endişe yaşayan kadın, doğum anında da korku ve aşırı kaygı yaşayabilir. Bu durum kadının bir takım perinatal komplikasyonlarla karşılaşmasına ve bazen de önemli müdahalelere gereksinimini ortaya çıkarabilir (Agrati & Lonstein, 2016). Gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemde anne ve bebek sağlığını korumak, gelişebilecek riskleri azaltmak ve komplikasyonları önlemek için gebenin detaylı doğum öncesi bakım alması önem arz etmektedir (Sezgin & Aydın Kartal, 2021). İlk trimester erken gebelik sürecinden başlayarak doğum sonu dönemde de gebelere bilgilendirme

ve eğitimlerle risk faktörlerinin çoğu saptanabilmekte ve olası sorunlara çözüm olabilmektedir (Aldughaishi ve ark., 2023). Bu konuda yapılmış çalışmalarda gebelikte doğuma hazırlık eğitimleri alan kadınların doğum korkusunun azaldığı ve doğum sürecine ilişkin öz yeterliliğinin arttığı görülmektedir (Gökçe İsbir ve ark., 2016; Serçekuş & Başkale, 2016).

Doğum öncesi hazırlık sınıfları dünyada ilk kez 1930'lu yıllarda, ülkemizde ise 1960'lı yıllarda başlamıştır (Coşar ve ark., 2012; McKee ve ark., 2018). Geçmiş zamanlarda yapılan doğuma hazırlık eğitimlerinde; kadın gebelik ve doğum hakkındaki bilgileri aileden ve/veya sosyal çevredeki bireylerin deneyimleriyle geleneklere dayalı olarak gerçekleştirmektedir (Yılmaz Esencan ve ark., 2018). Ülkemizde doğum öncesi hazırlık sınıfları geçmişte sadece özel kurumlarda bulunmaktaydı. Daha sonra 2014 yılında Sağlık Bakanlığı (SB) Türkiye Halk Sağlığı Kurumu tarafından yayınlanan

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Çiler Yeyğel, İzmir Tınaztepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye

Telefon: +90 553 873 9330

E-posta: ciler.yeygel@tinaztepe.edu.tr

Geliş tarihi / Received: 01.11.2023, Kabul tarihi / Accepted: 25.02.2024

ORCID: Ayşegül Dönmez: 0000-0003-4930-0760, Mehtap Er: 0009 0007 3933 949X, Çiler Yeyğel: 0000-0002-9061-3817, Kadriye Haskeçeci: 0009-0007-3116-8227, Halil Gürsoy Pala: 0000-0003-1569-4474

genelge ile devlet hastanelerinde de "Gebe Bilgilendirme Sınıfları" oluşturulmuştur (THSK, 2014). SB, gebe okulu, gebe bilgilendirme sınıfı ile doğuma hazırlık ve danışmanlık merkezlerinde gebelere verilen bilgi, eğitim ve danışmanlığın aynı nitelikte ve koşullarda olması amacıyla; bu merkezlerin standartları hakkında yeni bir genelge yayınlamıştır (SHGM, 2018). Özel ve kamuda hizmet veren bu kavramların birbiri yerine sıkça kullanıldığı görülmektedir (Dişsiz ve ark., 2023; Tok & Sakallıoğlu, 2021). Sunulan eğitimlerde doğum öncesi dönemden başlayarak doğum sonu döneme ilişkin detaylı bilgilendirmeyi içeren; doğum süreci ve ağrı yönetimi, ebeveynlik rollerini benimsemeleri hakkında bilgi ve becerinin kazandırılması yer almaktadır (SHGM, 2018). Doğuma hazırlık eğitim programlarında verilen eğitimlerle hem kadına hem de ailesine fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan gebelik, doğum ve doğum sonrası döneme uyum sağlamalarına ve bu dönemi en güzel şekilde geçirebilmelerine katkı sağlamaktadır (Dişsiz ve ark., 2023; THSK, 2014). Bu eğitimler sayesinde çiftler doğuma ve ebeveyn olmaya hazırlanırlar ve yaşadıkları bu özel deneyimin çiftlerin, bebeğin ve tüm aile bireylerinin yaşamlarını nasıl etkileyeceğini öğrenirler (Özgan Çelikel, 2022).

Doğuma hazırlık eğitim programlarının anne ve bebek sağlığına ilişkin yararlarını gösteren birçok çalışma literatürde yer almakta, memnuniyet durumlarını inceleyen çoğu çalışmanın ise yalnızca doğum sürecine ilişkin olduğu görülmektedir (Akın & Turfan, 2016; Dişsiz ve ark., 2023). Doğuma hazırlık eğitimleri kadınların kendilerini kontrol altında hissetmelerine, özgüven geliştirmeye, endişelerini gidermelerine, farmakolojik yaklaşımları ve tıbbi müdahaleleri azaltmalarına ve çiftleri ebeveynliğe geçişlerinde güçlendirmelerini desteklemektedir (Mueller ve ark., 2020). Bu sebeple doğuma hazırlık eğitim programlarının gebe ve ailesinin gebelikten doğum sonu döneme geçiş sürecinde önemli etkisinin olacağı varsayılarak güncel bilgiler ışığında bu çalışmanın yapılmasına karar verilmiştir. Elde edilen bilgiler doğrultusunda doğuma hazırlık eğitim programının gebelerin eğitim hakkındaki görüş ve memnuniyet durumlarının belirlenmesinin, gebelere verilen sağlık bakım hizmetlerine, doğum ve doğum sonrası süreçte anne ve bebek sağlığına olumlu katkı oluşturması beklenmektedir.

Bu çalışmada gebelerin doğuma hazırlık eğitim programı hakkındaki görüşleri ve memnuniyet durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada yanıtlanması amaçlanan sorular ise şunlardır;

1. Gebelerin doğuma hazırlık eğitim programı hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Gebelerin doğuma hazırlık eğitim programından memnuniyet durumları nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın tipi

Araştırma 20 Temmuz – 31 Aralık 2022 tarihleri arasında İzmir ilinde bulunan bir eğitim araştırma hastanesinin gebe okulu eğitim programına katılan gebelerle tanımlayıcı ve kesitsel olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Araştırmanın evrenini, İzmir'de bir eğitim araştırma hastanesinin gebe okulu eğitim programına katılan gebeler oluşturmuştur. Araştırmanın yapıldığı gebe okuluna Ocak – Haziran 2022 tarihleri arasında (N=2200) gebe başvurmuştur. Kayıtlar incelendiğinde 350 gebenin araştırma kriterlerine

uygun olmadığı izlenmiştir. Araştırmanın örnekleme gebeler gelişigüzel örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örnekleme alınacak olgu sayısı %95 güven aralığı ($\alpha=0,05$), $N=1850$ ile hesaplanarak 319 olarak belirlenmiştir. Olası vaka kayıpları göz önüne alınarak, 496 gebe ile araştırma tamamlanmıştır.

Araştırmaya dahil edilme kriterlerini; hastanenin gebe okuluna düzenli olarak dört oturuma katılma, dil sorunu olmayan Türkçe konuşup, anlayabilme ve çalışmaya katılmayı kabul etme oluşturmuştur. Dışlanma kriterlerini ise araştırmanın sürdürülmesine engel olabilecek fiziksel ve/veya ruhsal rahatsızlığın bulunması oluşturmuştur. Ayrıca araştırmaya davet edilen 12 gebe araştırmaya katılmayı kabul etmemiş, erken doğum tehdidi gelişen 7 kişi ve gebe bilgilendirme sınıfında sadece iki oturuma katılmış olan 4 gebe araştırma kapsamına alınmamıştır. Eğitimi tamamlamayan gebelerin soru formları değerlendirmeye alınmamıştır.

Veri toplama araçları

Araştırmada verileri, literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanan; gebelerin (kendisinin ve eşinin yaş, eğitim, çalışma durumu, sağlık güvencesi, algılanan gelir durumu vb.), obstetrik özellikleri (gebelik, canlı doğum ve yaşayan çocuk sayıları) (24 soru) ve gebe bilgilendirme sınıfı eğitim etkinlikleri soru formları (21 soru) kullanılmıştır (Hassanzadeh ve ark., 2020; Jafari ve ark., 2017; Pekcan & Yılmaz, 2018; Tuna ve ark., 2021).

Gebe okulu eğitim etkinlik formu

Gebelerin almış oldukları eğitimi ve memnuniyet durumlarını değerlendirmek amacıyla araştırmacılar tarafından güncel literatürler kullanılarak hazırlanmıştır. Form hazırlandıktan sonra bilimsel araştırma yöntemleri hakkında deneyimi olan 5 uzman görüşü alınmış ve yapılan öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Daha sonra bu formun anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğini geliştirmek için 10 gebe ile ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulamada elde edilen veriler analize dahil edilmemiştir. Soru formunda gebelerin görüşlerini açıkça ifade edebilecekleri üç açık uçlu ve "Evet/Hayır" şeklinde iki seçenekten oluşan 21 soru bulunmaktadır. Gebelerin, gebe okulundan memnuniyet durumları "Evet/Hayır" şeklinde iki seçenekten oluşan soru ile değerlendirilmiştir.

Veri toplama

Soru formları araştırmacılar tarafından 01 Temmuz – 31 Aralık 2022 tarihleri arasında yüz-yüze görüşme yapılarak doldurulmuştur.

Verilerin analizi

Araştırma verileri Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 22.0 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, ortanca, min - max) kullanıldı. Araştırmada istatistiksel önemlilik için $p < 0.05$ olan değerler anlamlı kabul edildi.

Bu araştırmanın bağımsız değişkenlerini gebelerin tanıtıcı ve obstetrik özellikleri, gebe bilgilendirme sınıfına katılma sürecine ilişkin görüş ve deneyimleri ile ilgili veriler oluşturmaktadır. Çalışmanın bağımlı değişkenlerini ise Gebe Okulu Eğitim Etkinlikleri (memnuniyet, gebelik/doğum/doğum sonrası/bebek bakımı/emzirme hakkındaki korku ve endişelerin azalmasına katkı sağlaması vb.) oluşturmaktadır.

Araştırmanın etik boyutu

Çalışma, S.B.Ü. Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun yapmış

olduğu 2022/07-07 karar numaralı ve 18/07/2022 tarihli toplantısında etik açıdan uygun görülmüştür. Araştırma süreci Helsinki deklarasyonuna uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan gebelere araştırma hakkında bilgi verilerek soruları yanıtlandı. Katılımcılara verilerin sadece bu araştırma için kullanılacağı ve istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları bilgisi verilerek yazılı ve sözel onamları alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan gebeler 16-41 yaşları aralığında olup, yaş ortalaması 28.02±5.38 olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmada gebelerin çoğunluğunun eğitim, algılanan gelir durumu, sağlık güvencesi ve internet kullanma durumunun benzer oldukları belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri dağılımı (n= 496)

Değişkenler	n	%
Yaş, Ortalama ± SS (Min-Max)	28.02±5.38	(16-41)
Eğitim durumu		
Okur-yazar değil	3	0.8
İlkokul-ortaokul mezunu	103	20.7
Lise mezunu	355	71.6
Lisans ve üstü mezunu	35	7.1
Gelir durumu		
Gelir giderden az	21	4.2
Gelir gidere eşit	434	87.5
Gelir giderden fazla	41	8.3
Çalışma durumu		
Çalışıyor	201	40.5
Çalışmıyor	295	59.5
Eşin çalışma durumu		
Çalışıyor	493	99.4
Çalışmıyor	3	0.6
Sağlık Güvencesi		
Var	487	98.2
Yok	9	1.6
İnternet kullanma durumu		
Evet	478	96.4
Hayır	18	3.6

Araştırmaya katılan kadınların önceki gebelikleri incelendiğinde; ortalama gebelik sayısı 1.67±0.92; gestasyonel yaş 34.25±3.70; yaşayan çocuk sayısı 0.49±0.71, önceki gebeliği ile aradaki süre 18.12±0.49 ay olduğu, çoğunluğunun (%98.0) önceki gebeliğinde eğitim almadığı, %39'unun vajinal doğum yaptığı saptanmıştır. Kadınların mevcut gebeliklerine ait olarak da; %93.3'ünün herhangi bir tedaviye gereksinim olmadan kendiliğinden oluştuğu, %80'inin planlı gebelik olduğu, %61'inin doğum öncesi bakım ziyaretinin ilk kez ikinci trimesterde gerçekleştiği, %65.1'inin gebelik süresince sorun yaşadığı, %86.5'inin gebelik ve doğumla ilgili endişeleri olduğu belirlenmiştir.

Gebelerin bazılarının (%52.2) doğum şeklini planladığı, çoğunluğunun (%75.4) doğumda eşinin sosyal destekçi olarak eşlik etmesini istediği, %70'inin de bir ebeyle eşliğinde doğum yapmak istediği, yarısından fazlasının (%56) doğum ağrısından korktuğu ve %62.7'sinin bu ağrıyla başetme yöntemi olarak müzik dinlemeyi tercih ettikleri saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların obstetrik özelliklerinin dağılımı

Değişkenler	Ortalama ± SS (Min-Max)	
Gebelik sayısı	1.67±0.92 (0-5)	
Düşük sayısı	0.16±0.52 (0-4)	
Canlı doğum sayısı	0.52±0.73 (0-4)	
Yaşayan çocuk sayısı	0.49±0.71 (0-4)	
Önceki gebeliği ile aradaki süre (ay)	18.12±0.49 (12-36)	
Gestasyonel yaş	34.25±3.70 (20-41)	
Değişkenler	n	%
Önceki gebelikte gebelik ve doğum konusunda eğitimi alma durumu (N=215)*		
Evet	4	2.0
Hayır	211	98.0
Önceki gebeliğin sonlanma durumu (n=215)*		
Vajinal doğum	83	39.0
Sezaryen	129	60.0
Küretaj	3	1.0
Gebeliğin oluşma şekli		
Kendiliğinden	463	93.3
Tedaviyle	33	6.7
Gebeliğin planlı/plansız olma durumu		
Planlı	397	80
Plansız	99	20
Doğum öncesi bakım ilk ziyaret zamanı		
Birinci trimester	180	36.3
İkinci trimester	303	61.1
Üçüncü trimester	13	2.6
Gebelik süresince sorun yaşama durumu		
Evet	323	65.1
Hayır	173	34.9
Gebelik ve doğumla ilgili endişeler		
Evet	429	86.5
Hayır	67	13.5
Endişe nedeni		
Belirsizlik	368	74.2
Doğum korkusu	31	6.2
Doğum ağrısı korkusu	23	4.6
Bebeğin sağlığına ilişkin endişeler	74	14.9
Doğum şeklinin planlanması		
Henüz planlanmadı	237	47.8
Planlandı	259	52.2
Doğumhaneye ilişkin düşünceler		
Gürültülü	126	25.4
Kalabalık	194	39.1
Korkutucu	88	17.7
Yabancı olması	88	17.7
Doğuma eşlik etmesini istediği sosyal destekçi		
Eş	374	75.4
Anne	106	21.4
Kardeş	9	1.8
Ebe	7	1.4
Doğuma eşlik etmesini istediği sağlık çalışanı		
Ebe	347	70
Doktor	149	30
Doğum ağrısı korkusu		
Evet	278	56
Hayır	218	44
Doğum ağrısıyla başetme yöntemleri		
İlaç kullanma	68	13.7
Müzik dinleme	311	62.7
Banyo	13	2.6
Masaj	13	2.6
Yürüme/hareket	91	18.3

Katılımcıların gebe okulu ile ilgili görüşleri ve memnuniyet durumları dağılımı incelendiğinde; çoğunluğunun sağlık çalışanının önerdiği (%59.5), endişeleri azaltmak için katıldığı (%42.3), ebe/hemşireden eğitim aldığı (%70.6) ve memnun oldukları (%66.9) belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların gebe okulu ile ilgili görüşleri ve memnuniyet durumları dağılımı

	n	%
Gebe okuluna katılmaya karar verme durumu		
Sağlık çalışanı önerisi	295	59.5
Afiş/Broşürde okumak	33	6.7
Sosyal medyada görmek	43	8.7
Arkadaş önerisi	125	25.2
Gebe okuluna katılma nedeni		
Gebelik, doğum ve doğum sonu süreçle ilgili bilgi almak	90	18.1
Gebelik ve doğum sonrası egzersizlerle ilgili bilgi almak	153	30.8
Rahat doğum yapabilmenin yollarını öğrenmek	43	8.7
Endişeleri azaltmak	210	42.3
Gebe okulunda eğitimleri kimden aldığı		
Ebe/ Hemşire	350	70.6
Doktor	108	21.8
Fizyoterapist	32	6.5
Psikolog	6	1.2
Gebe okulunda eğitimden memnun olma durumu		
Memnun	332	66.9
Memnun değil	164	33.1

Araştırmaya katılan katılımcıların gebe okuluna ilişkin görüşlerinin memnuniyet durumlarına göre karşılaştırıldığında; gebe okulundan memnun olan ve olmayanların büyük çoğunluğunda eğitimin gebelik sürecine katkı sağladığı (sırasıyla; %66.9; %68.5; $p>0.05$) ve doğuma ilişkin korku ve endişelerinin azaldığı belirlenmiştir (sırasıyla; %71.7, %75.0; $p>0.05$), ancak istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Eğitimden memnun olan gebelerde olmayanlara göre daha yüksek oranlarda; doğum sonrası/bebek bakımı ve emzirme hakkındaki korku ve endişelerin azaldığı, doğumda kendilerine olan güvenin arttığı, doğum tercihlerini etkilediği ve bilgi-beceri kazandırdığı (sırasıyla; %92.2, %84.9, %79.5, %95.5) saptanmıştır. Gruplar arasındaki bu farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tartışma

Gebelerin doğuma hazırlık eğitim programı hakkındaki görüşleri ve memnuniyet durumlarının incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada; kadınların gebe okulunda eğitim almalarının olumlu katkısının olduğu ve memnun olan kadınların daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca eğitimin kadınlarda gebelik sürecine katkı sağladığı, doğum korkusunu azalttığı ve kendine olan güveni arttırdığı, doğum sonu döneme ilişkin endişeleri azaltarak bebek bakımı konusunda bilgi ve beceri kazandırdığına dair sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada gebelerin yaş ortalaması 28.02 ± 5.38 olarak saptanmıştır. Bu sonuç ülkemizde ve dünyada bu konuda yapılmış çalışmalarla benzerlik göstermektedir (sırasıyla; 28.33 ± 5.16 , 27.65 ± 4.06 , 27.24 ± 5.44 , 27.0 , 28.63 ± 5.15) (Altıparmak & Coşkun, 2016; Çıtak Bilgin ve ark., 2018; Dişsiz ve ark., 2023; Gönenç & Çakırer Çalbayram, 2017; Hassanzadeh ve ark., 2021). Bu konuda yapılan başka bir çalışmada gebelerin yaş ortalaması arttıkça doğuma hazırlık sınıfı eğitimlerine katılma olasılığının daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Stoll & Salon, 2012). Ülkemizde yapılan başka bir çalışmada katılımcıların yaş grubunun (20-29) gebelikte ideal ve sağlıklı yaş aralığı olduğu rapor edilmiştir (Karabulutlu & Akdemir, 2021). Bu sonuçlara göre doğurganlık yaşı açısından ideal yaş aralığında olan gebelerin doğuma hazırlık sınıflarına ilişkin farkındalığının yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamındaki gebelerin büyük bir çoğunluğunun (%71.6) lise mezunu olduğu saptanmıştır. Bu sonuç ülkemizde ve dünyada farklı örneklem gruplarıyla yapılmış çalışmalarla farklılık göstermektedir (sırasıyla; %24, %37.5, %7.3, %22.9) (Altıparmak & Coşkun, 2016; Gönenç & Çakırer Çalbayram, 2017; Mueller ve ark., 2020; Turgut ve ark., 2017). Bu farklılığın araştırmanın yapıldığı bölgeden ve örneklemin kültürel çeşitliliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Gebe bilgilendirme sınıflarında verilen eğitimlere katılan kadınlarda bölgesel ve bireysel farklılıkların olması eğitimdeki fırsat eşitsizliğine bağlı dezavantajları da gidereceğini düşündürmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların gebe okuluna ilişkin görüşlerinin memnuniyet durumlarına göre karşılaştırılması

	Gebe okulundan memnun olan		Gebe okulundan memnun olmayan		X ²	p
	n	%	n	%		
Gebelik sürecine katkı oldu mu?						
Evet	222	66.9	112	68.3	.101	0.750
Hayır	110	33.1	52	31.7		
Doğuma ilişkin korku ve endişeleriniz azaldı mı?						
Evet	238	71.7	123	75.0	.608	0.435
Hayır	94	28.3	41	25.0		
Doğum sonrasına ilişkin korku ve endişeleriniz azaldı mı?						
Evet	306	92.2	115	70.1	41.573	0.000*
Hayır	26	7.8	49	29.9		
Bebek bakımı ve emzirmeye ilişkin korku ve endişeleriniz azaldı mı?						
Evet	282	84.9	159	97.0	16.064	0.000*
Hayır	50	15.1	5	3.0		
Bebek bakımı ve emzirmeye ilişkin bilgi ve beceri kazandırdı mı?						
Evet	272	81.9	150	91.5	7.864	0.005*
Hayır	60	18.1	14	8.5		
Doğumda kendinize güveniniz arttı mı?						
Evet	264	79.5	147	89.6	7.911	0.005*
Hayır	68	20.5	17	10.4		
Doğum tercihlerinizi etkiledi mi?						
Evet	317	95.5	144	87.8	9.86	0.002*
Hayır	15	4.5	20	12.2		

*Ki-Kare testi

Bu çalışmadaki kadınların önemli bir kısmının gebeliklerinin planlı olduğu (%80) saptanmıştır. Akin ve Çeber Turfan'ın (2016) bu konuda yapmış olduğu bir çalışmada daha yüksek oranlarda (%96.0) olduğu bildirilmiştir. Bir başka çalışmada da bu oran (%95.0) olarak bildirilmiş olup, gebeliği planlı olan kadınların doğuma hazırlık sınıfına katılma isteğinin daha yüksek, gebelik ve annelik rolüne uyumun da daha iyi olduğu vurgulanmıştır (Dişsiz ve ark., 2023). Alanyazın incelendiğinde, planlı gebeliği olan kadınların doğuma hazır olma durumunun yüksek oranlarda olduğu dolayısıyla gebelik, doğum ve doğum sonu döneme ilişkin endişelerinin azaldığı ve annelik rolüne ilişkin özyeterliliğinin arttığı bildirilmektedir (Çelik & Derya, 2019; Güner ve ark., 2021; Özçalkap & Yiğit, 2020). Bu sonuçlara göre kadınların doğuma hazırlık eğitim programlarına katılmalarında planlı gebeliğin önemli olduğunu dolayısıyla ebeler dahil tüm sağlık çalışanlarının toplumda bu konuda farkındalık yaratacak eğitimler planlamaları önerilebilir.

Bu çalışmada kadınların büyük çoğunluğunun sağlık çalışanının önerisiyle gebe okuluna katılmaya karar verdiği belirlenmiştir. Aynı zamanda bu çalışmadaki kadınların gebe okuluna katılma nedeni olarak en fazla endişelerini azaltmak için olduğu saptanmıştır. Bu konuda yapılmış bir çalışma sonucunda bu çalışmayla benzer olarak kadınların gebe okulu eğitimini sağlık çalışanlarından duyarak katılmaya karar verdiği bildirilmiştir (Turgut ve ark., 2017). Literatürde gebe sınıfına başvuru nedenleri incelendiğinde; kadınların doğum ve doğum sonrası dönem ile ilgili bilgi sahibi olmak (Tok & Sakalioğlu, 2021), doğum için hazırlanmak (Leach ve ark., 2017), annelik rolüne uyum sağlamak ve bebek bakımı konusunda bilgilenecek (Jakubiec ve ark., 2014) gibi sonuçların da yer aldığı görülmektedir. Ayrıca, günümüzde doğum öncesi gebe okullarının yaygınlaştırılmasıyla; anne ve baba adaylarını gebelik, doğum ve doğum sonrası sürece sağlıklı ve bilinçli bir şekilde hazırlamak, doğum sürecine ilişkin korkuyu azaltmak ve sağlıklı bebeklerin dünyaya gelmesi ve bakımı için her anne adayının rahatlıkla ulaşabileceği bir hizmet alanı haline geldiği rapor edilmiştir (Yılmaz Esencan ve ark., 2018). Bu sonuca göre rutin doğum öncesi bakım alan her gebenin muayeneden sonra gebe bilgilendirme sınıfı eğitimlerine katılımları konusunda ebeler ve diğer sağlık profesyonellerince desteklenmesinin etkili olduğu söylenebilir.

Bu çalışmadaki kadınların üçte ikisinin (%66.9) gebe okulu eğitiminden memnun olduğu saptanmıştır. Gebe bilgilendirme sınıfı ya da doğuma hazırlık sınıfı eğitiminden memnuniyet durumlarını inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu, bu konuda yapılan çalışma sonuçlarının çoğunun doğum memnuniyeti üzerine olduğu görülmektedir (Akin & Turfan, 2016; Çıtak Bilgin ve ark., 2018; Dişsiz ve ark., 2023; Hassanzadeh ve ark., 2021; Jafari ve ark., 2017; Tok & Sakalioğlu, 2021). Ülkemizde çeşitli örneklem grupları ile yapılan iki çalışmada; gebelerin gebe okulu hakkındaki görüş ve deneyimleri incelenmiş ve gebe bilgilendirme sınıfı eğitiminden memnuniyetin bu araştırma sonucundan daha yüksek oranlarda olduğu görülmektedir (sırasıyla; %100, %95) (Altıparmak & Coşkun, 2016; Gönenç & Çakırer Çalbayram, 2017). Bu sonuçlara göre gebelerin bilgi düzeyleri arttıkça memnuniyetlerinin olumlu yönde olacağı göz önünde bulundurularak; gebe bilgilendirme sınıfı eğitimlerinin gebeler üzerindeki etkinliğin değerlendirildiği çalışmalar yapılması

önerilebilir. Ayrıca eğitimlerin bireyin gereksinimlerine göre planlanması bireyin memnuniyetinin artmasına katkı sağlayacaktır. Bu sebeple sağlık profesyonellerinin anne adaylarının gebelik, doğum ve doğum sonu ihtiyaçlarının farkında olup, verilecek olan eğitimlerde annelerin beklentilerini göz önünde bulundurması önerilmektedir.

Bu çalışmadaki kadınların gebe okulundan memnuniyet durumlarının kadınların doğuma ilişkin korku ve endişeleri açısından incelendiğinde; eğitimden memnun olan ve olmayan kadınlar arasında istatistiksel olarak fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Ancak her iki gruptaki kadınların büyük çoğunluğunun doğuma ilişkin korku ve endişelerinin azaldığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışmayla benzer olarak literatürde, doğuma hazırlık eğitimi alan kadınların doğuma ilişkin daha az korku ve endişe yaşadıklarını gösteren çok sayıda ulusal ve uluslararası çalışmalar mevcuttur (Ferguson ve ark., 2013; Karabulut ve ark., 2016; Munkhondya ve ark., 2020). Bu sonuçlara göre doğuma hazırlık eğitimlerinde gebeye bakım/danışmanlık veren ebe ve hemşirelerin kadınlara olumlu doğum deneyimi sağlamada dolayısıyla doğuma ilişkin korku/endişeleri azaltmada etkili ve önemli olduğu söylenebilir.

Bu çalışmadaki kadınların gebe okulundan memnuniyet durumlarının gebelerin doğum sonrasına ilişkin korku ve endişelerini etkilediği belirlenmiştir. Çalışma sonucunun bu konuda daha önce yapılmış çalışmalarla uyumlu olduğu görülmektedir. Çalışma sonuçlarında; gebe bilgilendirme sınıfına katılan ve memnun olan kadınların doğum sonrasına ilişkin korku ve endişelerinin azaldığı bildirilmiştir (Pekcan & Yılmaz, 2021; Tuna ve ark., 2021). Bu konuda yapılmış prospektif bir çalışmada yalnızca annelerin değil ilk kez baba olacak adaylara verilen antepartum eğitiminin babaların doğum sonrası bebek bakımına katılımını, ebeveyn olarak tatmin olmalarını arttırdığı ve endişelerini giderdiği bildirilmiştir (Shorey ve ark., 2019). Bu sonuçlara göre, gebe bilgilendirme sınıfında verilen eğitimler gebelik ve doğum sürecine ilişkin olumlu etkileri olduğu kadar doğum sonu dönemde de korku ve endişeleri azaltmada katkılar sunduğu söylenebilir.

Kadınların gebe okulundan memnuniyet durumları ile bebek bakımı ve emzirme konusunda korku ve endişe yaşama, bebek bakımı ve emzirmeye ilişkin bilgi ve beceri kazandırma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Bu sonuçlara göre, gebe okulundan memnun olan çoğu kadının bebek bakımı ve emzirmeye ilişkin korku ve endişelerinin azaldığı, bebek bakımı ve emzirmeye ilişkin bilgi ve beceri kazandığı sonucuna varılmış olup benzerlik göstermektedir. Daha önce bu konuda yapılmış çalışmalarda doğum öncesi eğitim sınıflarına katılan kadınların bebek bakımı ve emzirmeye ilişkin endişelerinin azaldığı ve daha fazla bilgiye sahip oldukları açıklanmıştır (Gönenç & Çakırer Çalbayram, 2017; Hassanzadeh ve ark., 2021; Tuna ve ark., 2021). Ülkemizde bu konuda yapılmış bir başka çalışmada doğuma hazırlık eğitimine katılmış gebelerde emzirme başarısının ve bebeğiyle ten tene temas kurma isteğinin arttığı bildirilmiştir (Yılmaz Esencan ve ark., 2019). Uluslararası örneklem gruplarıyla yapılmış 14 çalışmanın dahil edilmiş olduğu bir sistematik inceleme makalesinde; doğum öncesi eğitim programlarına katılan annelerin emzirme bilgisinde, emzirmeye karşı olumlu tutumda ve emzirme öz yeterliliğinde artış olduğu bildirilmiştir (Kehinde ve ark., 2023). Bu sonuçlara göre, doğuma hazırlık eğitim programları içeriğinde yer alan emzirme eğitimlerinin nitelikli sağlık

profesyonelleri desteği ile kadınların emzirme konusundaki tutumlarını olumlu yönde etkileyeceği, bilgi ve becerilerini arttıracığı söylenebilir.

Kadınların gebe okulundan memnuniyet durumları ile doğumda kendine olan güveni ve doğum tercihlerini etkileme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Gebe bilgilendirme sınıfından memnun olan kadınların neredeyse tamamına yakınının ve memnun olmayanların ise bir kısmının doğum tercihlerinin etkilediği saptanmıştır. Ayrıca, gebe okulundan memnun olan kadınların büyük bir kısmının doğumda kendine olan güveninin arttığı sonucuna varılmış olup literatürle benzerlik göstermektedir (AISomali ve ark., 2023; Sunay & Ucar, 2022). Doğuma hazırlık eğitimleri, kadının bedenine ve kendine güvenmesine aynı zamanda doğumun doğal bir süreç olması bilinciyle ekip ile iş birliği içinde olarak doğumda başrolde yer almasına ilişkin farkındalığının artmasında önemli katkılar sağlar (Karaçam & Akyüz, 2011; Kızılkaya Beji & Dişsiz, 2015). Bu konuda yapılmış birçok çalışma bulgusu bu çalışmayla benzer olduğu ve doğuma hazırlık eğitim programına katılan kadınların daha yüksek vajinal doğum oranları ile ilişkili olarak doğum tercihlerini etkilediğini desteklemektedir (Afshar ve ark., 2017; Stoll & Salon, 2012). Gao ve ark. Shanghai'da (2019) 564 kadınla yapmış olduğu çalışmada doğum öncesi eğitim kursuna katılan kadınların doğum tercihlerinin değiştiği ve kendi isteği üzerine sezaryen oranını önemli ölçüde azalttığı (%35 oranında azalma) bildirilmiştir. Doğuma hazırlık sınıfında verilen eğitimler kadınlara gebelik sürecinde ve doğum anında kendine güvenme ve otonomi sağlayarak doğum tercihlerinde de etkili olduğu düşünülmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, gebe okulunda verilen eğitimlerin; gebelik sürecine katkı sağladığı, doğum korkusunu azalttığı ve kendine olan güveni arttırdığı, doğum sonu döneme ilişkin endişeleri azaltarak bebek bakımı konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını göstermiştir. Ayrıca, çalışmadaki gebelerin doğuma hazırlık eğitimi programına ilişkin olumlu görüşleri ve memnuniyet durumları yüksek olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda, doğuma hazırlık eğitimi programlarının gebeliğe uyum, olumlu doğum deneyimi yaşama ve doğum sonrası annelik rolüne uyum sağlamaya yönelik önemli katkıları olduğu söylenebilir.

Araştırmada elde edilen bu sonuçlara dayanarak; sağlık kurum ve kuruluşlarında yöneticiler başta olmak üzere tüm sağlık profesyonellerinin doğuma hazırlık sınıflarını nicel ve nitel açıdan desteklemeleri önerilebilir. Bu doğrultuda; tüm il ve ilçelerdeki sağlık kurumlarındaki doğuma hazırlık sınıflarının kontrolünün sağlanması, eksiklerinin giderilmesi, gebelerin ulaşımını kolaylaştırmak için teşvik edici yazılı/görsel materyallerin oluşturulması, eğitim içeriklerinin kanıta dayalı bilgilerle güncellenmesi, eğiticinin donanımına ilişkin kongre, seminer gibi eğitim programlarına katılımının desteklenmesi anne baba adaylarına önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca doğuma hazırlık sınıflarının etkinliğini arttırmaya yönelik, deneyim paylaşımlarının da sunulabileceği daha fazla nitel ve nicel çalışmaların yapılması önerilebilir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Teşekkür

Bu çalışmaya katkıda bulunan tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Finansal Destek

Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Etik Komite Onayı

Araştırmanın yapılabilmesi için S.B.Ü. Tepecik E.A.H. Girişimsel Olmayan Etik Kurulundan izin alınmıştır (Protokol No:2022/07-07; Tarih: 18.07.2022).

Bilgilendirilmiş Onam

Araştırma süreci Helsinki deklarasyonuna uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan gebelere araştırma hakkında bilgi verilerek soruları yanıtlandı. Katılımcılara verilerin sadece bu araştırma için kullanılacağı ve istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları bilgisi verilerek yazılı ve sözel onamları alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi

Dış bağımsız.

Yazar Katkıları

A.D.: Fikir, Tasarım, Analiz ve Yorumlama, Literatür Tarama, Yazma, Eleştirel İnceleme

M.E.: Fikir, Veri Toplama ve İşleme, Yazma

Ç.Y.: Tasarım, Analiz ve Yorumlama, Literatür Tarama, Yazma, Eleştirel İnceleme

K.H.: Gözetim, Veri Toplama ve İşleme

H.G.P.: Gözetim, Veri Toplama ve İşleme, Eleştirel İnceleme.

Kaynaklar

- Afshar, Y., Wang, E. T., Mei, J., Esakoff, T. F., Pisarska, M. D., & Gregory, K. D. (2017). Childbirth education class and birth plans are associated with a vaginal delivery. *Birth*, 44(1), 29-34.
- Agrati, D., & Lonstein, J. S. (2016). Affective changes during the postpartum period: Influences of genetic and experiential factors. *Hormones and Behavior*, 77(1), 141- 52.
- Akın, B., & Turfan, E. Ç. (2016). Doğuma hazırlık eğitimi alan ve almayan gebelerin doğumdan memnuniyetlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Hakemli Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi (JACSD)*, 8, 1-16. <https://doi.org/10.17367/JACSD.2016823639>
- AIDughaihi, M. Y. K., Seshan, V., & Matua, G. A. (2023). Antenatal education services in Oman: A descriptive qualitative inquiry of healthcare provider's perspective. *SAGE Open Nursing*, 3(9), 23779608231167820.
- AISomali, Z., Bajamal, E., & Esheaba, O. (2023). The effect of structured antenatal education on childbirth self-efficacy. *Cureus*, 15(5), e39285. <https://doi.org/10.7759/cureus.39285>
- Altıparmak, S., & Coşkun, A. M. (2016). Doğum öncesi verilen eğitimin gebenin bilgi düzeyi ile memnuniyet durumuna etkisi. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 2610-2624. <https://doi.org/10.14687/jhs.v13i2.3744>
- Coşar, F., & Demirci, N. (2012). Lamaze felsefesine dayalı doğuma hazırlık eğitiminin doğum algısı ve doğuma uyum sürecine etkisi. *S.D.Ü Sağlık Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 18-30.
- Çelik, A. S., & Derya, Y. A. (2019). Gebelerin öz bakım gücü ile sağlık uygulamaları düzeylerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 111-119.
- Çıtak Bilgin, N., Ak, B., Coşkun Potur, D., & Ayhan, F. (2018). Doğum yapan kadınların doğumdan memnuniyeti ve etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(3), 342-352.

- Dişsiz, M., Gelebek, N., Demirbaş Meydan, Ş., Mamuk, R., & Bilgiç, D. (2023). Doğuma hazırlık sınıflarında verilen eğitimin doğum memnuniyeti üzerine etkisi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 10(1), 103-107.
- Ferguson, S., Davis, D., & Browne, J. (2013). Does antenatal education affect labour and birth? A structured review of the literatüre. *Women Birth*, 26(1), e5-e8. <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2012.09.003>
- Gao, Y., Tang, Y., Tong, M., Du, Y., & Chen, Q. (2019). Does attendance of a prenatal education course reduce rates of caesarean section on maternal request? A questionnaire study in a tertiary women hospital in Shanghai, China. *British Medical Journal Open*, 9(6), e029437. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2019-029437>
- Gökçe İsbir, G., İnci, F., Önal, H., & Yıldız, P. D. (2016). The effects of antenatal education on fear of childbirth, maternal self-efficacy and post-traumatic stress disorder (PTSD) symptoms following childbirth: an experimental study. *Applied Nursing Research*, 32, 227-232. <https://doi.org/10.1016/j.apnr.2016.07.013>
- Göncü, İ. M., & Çakırer Çalbayram, N. (2017). Gebelerin, gebe okulu programı hakkındaki görüşleri ve eğitim sonrası deneyimleri. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1609-1620. <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.4424>
- Güner, P. D., Bölükbaşı, H., Tezcan, E., Gözükar, İ., Hakverdi, A. U., & Özer, C. (2021). Prenatal dönemdeki gebe kadınların gebeliğe ve anneliğe uyumu ile ilişkili faktörler. *Kafkas Journal of Medical Sciences*, 11(1), 45-51. <https://doi.org/10.5505/kjms.2021.76768>
- Hassanzadeh, R., Abbas Alizadeh, F., Meedy, S., Mohammad Alizadeh Charandabi, S., & Mirghafourvand, M. (2021). Primiparous women's knowledge and satisfaction based on their attendance at childbirth preparation classes. *Nursing Open*, 8, 2558-2566. <https://doi.org/10.1002/nop2.7872>
- Jakubiec, D., Jagielska, K., Karmowski, M., Kubicka, K., Karmowski, A., & Sobiech, K. A. (2014). Effect of attending childbirth education classes on psychological distress in pregnant women measured by means of the General Health Questionnaire. *Advances in Clinical and Experimental Medicine*, 23(6), 953-957. <https://doi.org/10.17219/acem/37351>
- Karabulut, Ö., Coşkun Potur, D., Doğan Merih, Y., Cebeci Mutlu, S., & Demirci N. (2016). Does antenatal education reduce fear of childbirth?. *International Nursing Review*, 63(1), 60-67. <https://doi.org/10.1111/inr.12223>
- Karabulut, Ö., & Akdemir, G. (2021). 15-49 yaş grubundaki kadınların doğum öncesi bakım alma sıklığı ve etkileyen faktörleri belirleme, verilen hizmetin uygunluğunu değerlendirme. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(4), 520-530. <https://doi.org/10.17049/ataunihem.767194>
- Karaçam, Z., & Akyüz, E. Ö. (2011). Doğum eyleminde verilen destekleyici bakım ve ebel/ hemşirenin rolü. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 19(1), 45-53.
- Kehinde, J., O'Donnell, C., & Grealish, A. (2023). The effectiveness of prenatal breastfeeding education on breastfeeding uptake postpartum: A systematic review. *Midwifery*, 118, 103579. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2022.103579>
- Kızılkaya Beji, N., & Dişsiz, M. (2015). *Hemşire ve ebelerle yönelik kadın sağlığı ve hastalıkları*. N. Kızılkaya Beji (Ed.). Gebelik ve hemşirelik yaklaşımı (s. 294-300). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Leach, J., Bowles, B., Jansen, L., & Gibson, M. (2017). Perceived benefits of childbirth education on future health-care decision making. *Journal of Perinatal Education*, 26(1), 49-56. <https://doi.org/10.1891/1058-1243.26.1.49>
- McKee, C. L., Stapleton, P. B., & Pidgeon, A. M. (2018). History of pre and perinatal (PPN) parenting education: A literature review. *Journal of Prenatal and Perinatal Psychology and Health*, 32(3), 1-27.
- Mueller, C. G., Webb, P. J., & Morgan, S. (2020). The effects of childbirth education on maternity outcomes and maternal satisfaction. *Journal of Perinatal Education*, 29(1), 16-22. <https://doi.org/10.1891/1058-1243.29.1.16>
- Munkhondya, B. M., Munkhondya, T. E., Chirwa, E., & Wang, H. (2020). Efficacy of companion-integrated childbirth preparation for childbirth fear, self-efficacy, and maternal support in primigravid women in Malawi. *BMC Pregnancy Childbirth*, 20(48), 1-12.
- Özçalkap, N., & Yiğit, F. (2020). Adıyaman il merkezindeki gebelerin gebelik ve anneliğe uyumlarının karşılaştırılması. *Zeugma Health Research*, 2(1), 19-27.
- Özgan Çelikel, Ö. (2022). Gebe okuluna başvuran gebelerin sosyodemografik özellikleri, doğum şekilleri ve emzirme sürelerinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 17(1), 53-58.
- Pekcan, N., & Yılmaz, E. (2021). Doğuma hazırlık sınıfında eğitim alan ve almayan kadınların doğum sonu depresyon riskinin incelenmesi. *Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 226-240.
- Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. (2018). *Sağlık hizmetlerinde gebe bilgilendirme sınıfı, gebe okulu ve doğuma hazırlık ve danışma merkezlerinin çalışma usul ve esasları ile ilgili genelge*, 2018/08. Sayı: 57536863-231.01.99-1109. <https://shgmsmdb.saglik.gov.tr/Eklenti/27398/0/usul-ve-esaslarpdf.pdf>. Erişim tarihi: 13.07.2023.
- Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. (2014). *gebe bilgilendirme sınıfı 57536863/010.06.2014/28 sayılı genelgesi*. Ankara. <https://dosyaism.saglik.gov.tr/Eklenti/12616,20140925-85-hskdan-gebe-bilgilendirme-sinifi-hakkinda-genelge-2014-28pdf.pdf?0>. Erişim tarihi: 14.07.2023
- Serçekuş, P., & Başkale, H. (2015). Effects of antenatal education on fear of childbirth, maternal self-efficacy and parental attachment. *Midwifery*, 34, 166-172. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2015.11.016>
- Sezgin, D., & Aydın Kartal, Y. (2021). Gebelik döneminde uygulanan kanıta dayalı yaklaşımların güncel rehberler doğrultusunda incelenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 92-107.
- Shorey, S., Ang, L., Goh, E. C. L., & Gandhi, M. (2019). Factors influencing paternal involvement during infancy: A prospective longitudinal study. *Journal of Advanced Nursing*, 75(2), 357-367.
- Stoll, K. H., & Salon, W. (2012). Childbirth education and obstetric interventions among low-risk Canadian women: Is there a connection?. *Journal of Perinatal Education*, 21(4), 229-237. <https://doi.org/10.1891/1058-1243.21.4.229>
- Sunay, Z., & Ucar, T. (2022). The Effect of childbirth education and birth plan on childbirth self-efficacy: A randomized controlled trial. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care (TJFMPC)*, 16(2), 422-433.
- Tok, A., & Sakalioğlu, H. (2021). Gebe okulları doğum korkusunu azaltmada etkili bir uygulama mıdır?. *Kafkas Journal of Medical Sciences*, 11(1), 52-56.
- Tuna, G. N., Karataş, A., Bilge, Ç., & Çelik, D. (2021). Gebe eğitim sınıfının doğum ve doğum sonrası sürece etkisi: Olgu sunumu. *Balikesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 85-90.
- Turgut, N., Güldür, A., Çakmakçı, H., Şerbetçi, G., Yıldırım, F., Ender Yumru, A., Bebek, A., & Gülova, S. S. (2017). Gebe okulunda eğitim alan gebelerin bilgi düzeyleri üzerine bir araştırma. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 3(1), 1-8.
- Yılmaz Esencan, T., Karabulut, Ö., Yıldırım, A. D., Abbasoğlu, D. E., Külek, H., Şimşek, Ç., ... & Kılıççı, Ç. (2018). Doğuma hazırlık eğitimi alan gebelerin doğum şekli, ilk emzirme zamanı ve ten tene temas tercihleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 26(1), 31-43. <https://doi.org/10.26650/FNJNI.387>